

OSMO – OSALLISUUTTA MONIAMMATILLISESTI

TYKE-TIIMIT
ETELÄ-POHJANMAALLA

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Sisällys

Monialaisten työryhmien ja selvitystyön taustaa	2
TyKe-tiimien kokoonpano	4
Ohjaus TyKe-tiimiin	5
Ennen TyKe-tiimin kokoontumista.....	5
TyKe-tiimin kokoontuminen	7
TyKe-toiminnan tarkoitus	9
Odotuksia TyKe-toiminnalle ja moniammatilliselle yhteistyölle.....	11
Kela.....	11
Aikuissosiaalityön ja TE-toimiston työntekijöiden odotukset Seinäjoella.....	11
LÄHTEET	14

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. TyKe-tiimien kokoonpano alueittain.....	4
Taulukko 2. Ohjaus TyKe-tiimiin.....	6
Taulukko 3. TyKe-tiimin tapaaminen.....	8

Monialaisten työryhmien ja selvitystyön taustaa

Etelä-Pohjanmaalla toimii monialaisia työryhmiä (TyKe-tiimejä), joissa on jäseninä terveydenhuollon, sosiaalitoimen ja TE-hallinnon työntekijöitä. TyKe-tiimeissä käsitellään työelämän ulkopuolella olevien työkäisten asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittelyyn liittyviä asioita. Asiakkaat ovat pääosin työttömiä, ja he ohjautuvat TyKe-tiimiin aikuissosiaalityöstä, työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (TYP), TE-toimistosta tai työnhakijoiden terveydenhoitajien kautta. TyKe-tiimejä toimii seitsemällä eri alueella/ paikkakunnalla. Seinäjoki on tällä hetkellä Etelä-Pohjanmaan ainoa alue, jossa TyKe-toimintaa ei ole.

TyKe-tiimejä on perustettu Etelä-Pohjanmaalla sen jälkeen, kun kuntien lain mukainen velvoite kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmistä poistui vuoden 2014 lopussa (Laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä 497/2003). Vuoden 2015 alusta voimaan tullessa laissa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (L. 30.12.2014/1369) on säädetty monialaisen yhteispalvelun tavoitteesta edistää työttömien työllistymistä tarjoamalla heille heidän palvelutarpeensa mukaisia julkisia työvoimapalveluja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja.

Terveydenhuoltolain (L. 30.12.2010/1326) 2 luvun 13§ on säädetty kunnan velvollisuudesta järjestää asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä sairauksien ehkäisyä tukevaa terveysneuvontaa sekä tarpeelliset terveystarkastukset myös opiskelu- ja työterveyshuollon ulkopuolelle jääville nuorille ja työkäisille. Sosiaali- ja terveysministeriön kirjeessä kunnille työttömien terveydenhuollon järjestämisestä (STM 2013) on esitetty, että terveystarkastuksen tavoitteena on työttömän terveyden ja toimintakyvyn arviointi, ylläpitäminen ja edistäminen, sairauksien tunnistaminen ja niiden ehkäiseminen sekä ohjaaminen hoitoon, lääkinnälliseen, ammatilliseen ja sosiaaliseen kuntoutukseen. Samalla otetaan kantaa jäljellä olevaan työkykyyn työkyvyttömyyden osoittamisen ohella. Ohjaus työnhakijoiden terveydenhoitajalle onkin usein ensimmäinen askel terveydentilan selvittelyssä. STM:n kirjeen mukaan työttömien terveyden ja työkyvyn tukeminen edellyttää monialaista asiakasyhteistyötä perusterveydenhuollon, sosiaalitoimen sekä työ- ja elinkeinohallinnon (TE-toimisto) kesken, jotta kullekin työttömälle löydetään sopivat ratkaisut. Mm. Paltamon täystyöllistämismallin aikana on huomattu, että terveystarkastus ei kuitenkaan yksistään ole riittävä työtapaa tunnistamaan pitkään työttömänä olleen terveyden riskitekijöitä tai heikentynyttä työkykyä. (Kokko, Nenonen, Martelin & Koskinen 2013, 40.)

Työttömien työkyvyn arviointiin ei ole luotu samanlaisia vakiintuneita toimintatapoja kuin työterveyshuollossa, vaan käytännössä työttömien terveys- ja kuntoutuspalveluja toteutetaan hyvin eri

tavoin ympäri Suomen ja myös Etelä-Pohjanmaalla (Saikku 2013, 126). Kerättären (2016) mukaan pitkäaikaistyöttömien joukossa on runsaasti työkyvyttömiä, mutta myös sellaisia henkilöitä, joiden työkykyä on mahdollista parantaa. On tärkeää, että työ- ja toimintakyvyn arviointi tehdään monialaisesti biopsykososiaalista lähestymistapaa hyödyntäen. Ei-medikaalisten tietojen, kuten työvoimauran, esimiehen arvio työssä suoriutumisesta, asiakkaan motivaation, oman arvion työkyvystä sekä omien näkemysten huomioiminen on tässä tärkeä lähtökohta. Työttömien työkykyisyyden tukemista terveystarkastuksiin perustuen myös Kerätär pitää riittämättömänä, mutta monialainen työkyvyn arviointi on mahdollista toteuttaa eri sektoreiden yhteistyönä, jossa peruspalvelut tarvittaessa konsultoivat erityistason palveluja. (Kerätär 2016, 82-94.)

Osallisuutta moniammatillisesti – OSMO-hankkeessa on selvitetty TyKe-tiimien toimintaa Etelä-Pohjanmaalla. Toiminnasta on lähetetty sähköpostikyselyt TYP-työpareille ja TYP-terveydenhoitajille niille alueille, joissa on TyKe-toimintaa. Myös Kelaan lähetettiin kysely TyKe-toiminnasta. Koontiin on saatu vastaukset kaikilta alueilta.

OSMO-hanke on lähettänyt lisäksi kyselyn E-P:n TE-toimiston tuetun työllistymisen palvelulinjan työntekijöille Seinäjoella, TE-toimiston työkykykoordinaattorille sekä Seinäjoen kaupungin aikuissosiaalityön työntekijöille siitä millaisia tarpeita työttömien terveys- ja työ- ja toimintakyvyn selvittelyyn liittyen Seinäjoella on. Seinäjoen osalta TyKe-tiimitoimintaa on miettinyt työryhmä, jossa on jäseniä terveydenhuollosta (työnhakijoiden terveydenhoitaja), aikuissosiaalityöstä, Työllistymistä edistävästä monialaisesti yhteispalvelusta (TYP), TE-toimistosta ja OSMO-hankkeesta. Työryhmän kautta on saatu TYP:n ja työnhakijoiden terveydenhoitajan näkemys TyKe-toiminnan tarpeista em. kyselyn lisäksi. Seinäjoen toiminnan osalta työryhmä esitti suunnitelmansa kesäkuussa 2018, mutta toimintaan ei voida osoittaa lääkäriresurssia, ja tämän vuoksi toiminta ei käynnisty suunnitellusti. OSMO-hanke jatkaa muiden vaihtoehtojen selvittelyä toiminnan käynnistämiseksi.

TyKe-tiimien kokoonpano

TyKe-tiimien kokoonpanoissa on vaihtelua. Suupohjassa tiimiin kuuluvat lääkäri ja terveydenhoitaja. Kaksineuvoisen ja Kurikan alueilla TyKe-tiimi toimii lääkärin, terveydenhoitajan ja sosiaaliohjaajan tiiminä, Ilmajoella on lääkäri-terveydenhoitaja-sos.työntekijä-tiimin lisäksi mukana TE-asiantuntija TYPistä sekä kutsuttaessa Kelan asiantuntija.

Kuusotien TyKe-tiimissä on laajin kokoonpano, siinä on mukana useita lääkäreitä, useampia terveydenhoitajia, sairaalan sosiaaliohjaaja, TE-asiantuntija TYPistä ja myös TE-toimistosta, jos TyKe-tiimissä on käsitelty TE-toimiston asiakkaiden asioita. Kuusotessa on haluttu saada toimintaan useamman toimijan näkökulma, ja toisaalta TyKe-tiimi toimii myös oppimistapahtumana kokemattomammille lääkäreille.

Taulukko 1. TYKE-tiimien kokoonpano alueittain

	Terveydenhoitaja(t)	Lääkäri(t)	Sos.ohjaaja/sos.työntekijä	TE-asiantuntija(t)	Kelan asiantuntija	Psykiatri	Muu asiantuntija
Suupohja	x	x					
Kaksineuvoinen	x	x	x				
Kurikka	x	x	x				
Ilmajoki	x	x	x	x	x*		
Lapua	x	x	x	x	x	x	psykologi
Järvi-Pohjanmaa	x	x	x	x	x*		psyk. sairaanhoitaja
Kuusote	x (useita)	x (useita)	x	x (voi olla useita)	x*	x	sairaalan sos.ohjaaja

*kutsuttaessa

Ohjaus TyKe-tiimiin

”Sellainen hankala tilanne, ettei tiedä miten jatkaa.”

”Kun asiakkaan tilanne jumittaa.”

”Kun asiakas itse kokee hänellä olevan terveydellisiä rajoitteita. ”

TyKe-tiimiin ohjataan asiakas, jolla on yleensä useita, pitkään jatkuneita terveydellisiä haasteita ja jonka terveys- tai työkykyasiat eivät etene. Asiakas voi itse pyytää asiansa käsittelyä TyKe-tiimissä kokiessaan, että hänellä on terveydellisiä rajoitteita.

Työntekijät esittävät asian käsittelyä silloin, kun asiakkaalle ei pystytä tarjoamaan muuta palvelua, esimerkiksi tilanteissa, joissa edellytyksiä sairauslomaan tai eläkkeeseen ei ole tai sairauspäiväraha-, kuntoutustuki- tai työkyvyttömyyseläkehakemus on hylätty. Ohjaus tehdään usein tilanteissa, joissa asiakas kertoo, ettei kykene mihinkään työhön, mutta hän on työttömänä työnhakijana. Terveystenhoitajien näkökulmasta ohjauksen johtaa se, että asiakkaalla on paljon terveydentilaan liittyvää problematiikkaa tai paljon asiointia terveydenhuollon pisteissä ja vastuu kokonaisuudesta puuttuu. Ohjauksen TyKe-tiimiin tekee useimmiten TYP-työpari. TyKe-tiimiin ohjautumisesta voidaan sopia myös aktivointisuunnittelussa tai ohjaus voi tulla työttömien terveydenhoitajan, lääkärin tai jonkin muun tahon toimesta. Jokaisella alueella useampi kuin yksi työntekijä tai taho voi tehdä ohjauksen tiimiin.

Asiakkaan kanssa TyKe-tiimistä sopinut työntekijä pyytää asiakkaan suostumuksen asian käsittelyyn. Joissakin tilanteissa asia kirjataan lisäksi asiakkaan suunnitelmaan. Kaikilla alueilla on käytössä suostumuslomake, jonka asiakas allekirjoittaa.

Ennen TyKe-tiimin kokoontumista

Ennen TyKe-tiimiä asiakkaan nimi ilmoitetaan koollekutsujalle. Tiimin koollekutsujana toimii terveydenhoitaja tai sosiaaliohjaaja/ -työntekijä. Koollekutsuja ilmoittaa asiakkaiden nimet ryhmän jäsenille ennakkoon. Jokainen taho kokoaa omista järjestelmistään tiedot asiakkaan tilanteesta.

Ellei asiakas ole käynyt terveydenhoitajan vastaanotolla, hänelle sovitaan tapaaminen terveydenhoitajan kanssa. Terveystenhoitajalla on tärkeä rooli ohjata asiakasta tarvittaviin terveystalviin ennen TyKe-tiimiä. Tällaisia palveluita tai tutkimuksia ovat esimerkiksi laboratoriokokeet, fysioterapia, psykologin

vastaanotto ja psykologin testit. Terveydenhoitajat voivat myös tilata muita tarvittavia terveydenhuollon asiakirjoja esimerkiksi työterveyshuollosta tai yksityislääkäriltä.

Ennen TyKe-tiimin kokoontumista on tärkeää, että kukin tahoa kokoaa kattavasti omat tietonsa asiakkaasta. Etenkin silloin, jos tiedetään että asiakas itse ei osallistu tiimin käsittelyyn, on oltava riittävä tieto asiakkaasta, jotta asiakkaan tilanteesta pystytään muodostamaan kokonaiskuva.

Taulukko 2. Ohjaus TYKE-tiimiin

	Ohjaus TyKeen	Asiakkaan suostumus	Tiimin koollekutsuja
Kuussote	TE-toimisto työttömien terv.hoitajat, lääkärit	Asiakkaan ohjaava taho pyytää suostumuksen. Suostumuslomake on käytössä.	Terveydenhoitaja
Järvi-Pohjanmaa	TYP-työpari	Asiakkaan ohjaava taho pyytää suostumuksen. Kirjataan (monialaiseen työllistymis)suunnitelmaan.	Sosiaaliohjaaja
Lapua	Kaikki TYKE-tiimiin osallistuvat tahot	Suostumuslomake on käytössä.	Terveydenhoitaja
Kaksi-neuvoinen	Terveydenhoitaja tai sosiaaliohjaaja	Suostumuslomake on käytössä.	Terveydenhoitaja
Ilmajoki	TYP-työpari	Suostumuslomake on käytössä.	Sosiaaliohjaaja / TYP-työpari
Kurikka	Kaikki TYKE-tiimiin osallistuvat tahot	Suostumuslomake on käytössä.	Terveydenhoitaja
Suupohja	Terveydenhoitaja	Suostumuslomake on käytössä.	Terveydenhoitaja ottaa yhteyttä lääkäriin eri tavoin.

TyKe-tiimin kokoontuminen

”Siinä tiimissä kaikkien jäsenten tuomat asiat ovat yhtä tärkeitä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi huomioiden.”

”Asiakkaan tilanne selkiytyy ja häntä voidaan auttaa monialaisesti. Yhden luukun periaatteella.”

TyKe-tiimin tapaamisessa puheenjohtajana toimii lääkäri, terveydenhoitaja tai sosiaaliohjaaja. Yhdessä tiimissä varsinaisena puheenjohtajana on lääkäri, kahdessa tiimissä koollekutsuja (terveydenhoitaja tai sosiaaliohjaaja). Kolmessa tiimeistä ei ole varsinaista puheenjohtajaa, vaan asioita käsitellään yhteisesti. Yhdessä tiimissä asiaa käsitellään sekä yhteisessä tapaamisessa että muilla tavoin lääkärin ja terveydenhoitajan kesken.

Suurimmassa osassa tiimeistä asiakas voi halutessaan olla mukana. Kuusson alueella asiakas on vain harvoin itse paikalla, Suupohjassa asiakas ei ole mukana konsultaatiossa.

Tiimissä kukin työntekijä kertoo tietonsa asiakkaan tilanteesta. Siellä pohditaan yhdessä onko asiakkaan tilanne terveydenhuollon keinoin korjattavissa. Yhteistyössä voidaan suunnitella ennen B-lausunnon kirjoittamiseen tarvittavat toimenpiteet ja tutkimukset ja saada tai pyytää esimerkiksi psykiatrian kannanottoa asiakkaan tilanteeseen. Tiimin käsittely pidetään tarpeellisena, sillä toisten ammattilaisten kirjauksia ei pysty näkemään ja joskus asiakas voi antaa ristiriitaista tai erilaista tietoa eri tahoille. Myös tilanteissa, kun asiakasta ”pompotellaan” hoitopaikasta toiseen ja asiakas ei sitoudu minkään hoitotahon asiakkaaksi, on TyKe-tiimitapaaminen tarpeellinen.

Tiimissä sovitut asiat kirjataan kunkin tahon tietojärjestelmiin.

Tapaamisen jälkeen terveydenhoitaja ja/tai työpari (sos + te) seuraavat asiakkaan asian etenemistä.

TyKe-tiimien kokoontumistiheys vaihtelee. Useimmiten kokoontuu Kaksineuvoisen tiimi, kaksi kertaa kuukaudessa, useammalla alueella tarpeen mukaan 4-6 kertaa vuodessa. Tiimin kokous kestää 1,5-2 tuntia kerrallaan. Kaksineuvoisen tiimi kokoontuu koko päivän, mutta päivään sisältyy tiimin kokouksen lisäksi muutakin lääkärin konsultaatiota.

Taulukko 3. TYKE-tiimin tapaaminen

	Kokouksen puheenjohtaja	Asiakkaan osallisuus	Kirjaaminen	Kokoontuminen ja kesto
Kuusote	Terveydenhoitaja	Asiakas antaa luvan asioidensa käsittelyyn. Asiakas vain harvoin paikalla tiimissä.	TYPPI-järjestelmä, URA (TE-toimisto), terveydenhuollon järjestelmä Kelan järjestelmä *	1 x kk, 1,5h
Järvi-Pohjanmaa	Sosiaaliohjaaja	Asiakas saa halutessaan osallistua tiimiin. Useimmiten asiakas on mukana.	TYPPI-järjestelmä, URA (TE-toimisto), terveydenhuollon järjestelmä Kelan järjestelmä*	n. 4 x vuosi 2h
Lapua	Lääkäri (psykiatri)	Asiakkaan läsnäoloa tiimissä toivotaan.	TYPPI-järjestelmä, Kelan järjestelmä, jokainen taho omaan tietojärjestelmään	4-6 x vuosi, tarvittaessa
Kaksi-neuvoinen	Lääkäri/ yhteisesti	Asiakas kutsutaan mukaan konsultaatioon. Hän voi halutessaan kutsua mukaan perheenjäsenen tai läheisen.	TYPPI-järjestelmä, URA (TE-toimisto), terveydenhuollon järjestelmä, sosiaalitoimen järjestelmä	2 x kk, Koko päivä, konsultointeja sekä asiakastapaamisia
Ilmajoki	Sosiaaliohjaaja/ yhteisesti	Asiakas saa halutessaan osallistua tiimiin. Asiakas on mukana melko usein/ enimmäkseen	TYPPI-järjestelmä, terveydenhuollon järjestelmä Kelan järjestelmä*	n. 1 x kk 1,5h
Kurikka	Yhteisesti	Asiakas saa halutessaan osallistua tiimiin.	TYPPI-järjestelmä, terveydenhuollon järjestelmä, sosiaalitoimen järjestelmä	4-6 x vuosi, 1,5h
Suupohja	Lääkärin konsultaatio kirjallisesti tai suullisesti	Terveydenhoitaja on yhteydessä asiakkaaseen henkilökohtaisesti tai puhelimitse. Asiakas ei ole mukana lääkärin konsultaatiossa.	Terveydenhuollon järjestelmä, tarvittaessa TYPPI-järjestelmä	Yhteys ja tapaamiset tarvittaessa, ei säännöllisesti sovittuja kokouksia.

*Jos Kela mukana tapaamisessa

TyKe-toiminnan tarkoitus

”Yhteinen suunnitelma, missä asiakas itse osallisena.”

”Tehdään asiakaskohtaisesti selkeä suunnitelma miten edetään jatkossa ja kuka on vastuussa asian etenemisestä”

”Asiakkaan oman vastuun nostaisin keskiöön”

”TYKE-tiimiin tulisi ohjata asiakkaita, joita voidaan vielä kuntoutuksella auttaa.”

”Tällä hetkellä asiakkaita hoidetaan siinä kohtaa, kun työttömyys on jatkunut jo aivan liian pitkään ja asiat monella solmulla.”

TyKe-toiminnan tarkoituksena on

- Käsitellä asiakkaan asiaa kokonaisvaltaisesti ja saada laaja-alaisempi käsitys asiakkaan tilanteesta.
- Muodostaa yhteinen näkemys asiakkaan tilanteesta (asiakas ja eri tahot)
- Selvittää asiakkaan työkykyä, terveydentilaa ja työnhakuun liittyviä rajoitteita.
- Miettiä eri vaihtoehtoja ja ratkaisuja tilanteeseen
- Suunnitella jatkoprosessia ja saada asiaa eteenpäin
- Sopia kuinka asiassa edetään
- Selkiyttää asiakkaan tilannetta yhden luukun periaatteella

Onnistunut TyKe-toiminta pähkinäkuoressa

- Yhdessä laaditut kirjalliset toimintaperiaatteet ja tavoitteet
- Koollekutsujasta sovittu
- Tietoturvallinen viestinvälitys tiimin jäsenten kesken
- Hyvä taustatyö ja tiimiin valmistautuminen
- Asiakkaan sitoutuminen ja paikallaolo
- Lääkäreiden mukanaolo ja lääkärin näkemys asiakkaan tilanteesta erittäin tärkeää
- Tiimin laaja osaaminen ja ammattitaito
- Tarpeen mukaan kutsutaan muitakin asiantuntijoita, tiimissä koolla asiakkaan tilanteen kannalta tärkeitä henkilöitä
- Yhteyshenkilön ja asian etenemisestä sopiminen selkeästi
- Yhteinen suunnitelma, jossa asiakas itse mukana
- Asiakkaan oma vastuu oman tavoitteen ja tahtotilan ilmaisemisesta

TyKe-tiimin tapaaminen tiivistetysti

- asiakas on pääsääntöisesti mukana
- on varattu noin puoli tuntia/ asiakas (toisilla alueilla pidempäänkin)
- kukin taho on valmistautunut hyvin etukäteen ja hankkinut kattavat tiedot asiakkaasta, tiimissä kukin työntekijä esittelee tietonsa
- muodostetaan yhteinen näkemys asiakkaan tilanteesta (asiakas ja eri tahot)
- sovitaan miten asiakkaan asiassa edetään (mitä tehdään, kuka tekee, kuka seuraa asiakkaan tilannetta)
- sovitaan tiimin seuraavasta tapaamisesta

Odotuksia TyKe-toiminnalle ja moniammatilliselle yhteistyölle

Kela

Kela on mukana osassa TyKe-tiimeistä ja kyselyn kautta haluttiin selvittää myös Kelan odotuksia TyKe-toiminnalle sekä Kelan roolia toiminnassa. Myös Kela korostaa eri tahojen etukäteisvalmistautumista ja perehtymistä asiakkaan tilanteeseen. Kelan rooliin kuuluu erityisesti tieto etuuksista: mitä on myönnetty ja mitä on hylätty, mutta myös kuntoutus, toimintakyky ja sen arviointi ovat tärkeitä näkökulmia.

Kela on valmis olemaan mukana TyKe-tiimeissä kutsuttaessa ja toivoo osallistumismahdollisuutta myös Skypen kautta. Tätä on kokeiltu ja todettu toimivaksi tavaksi osallistua kokoukseen. Kelan vastauksen mukaan asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn kokonaistilannetta olisi usein tarpeen tarkastella nykyistä aikaisemmassa vaiheessa. Asiakkaan tilannetta olisi hyvä pohtia jo esimerkiksi sairauspäivärahauden alkupuolella diagnoosi huomioiden. Erityisesti tilanteissa, joissa sairauspäivärahoikeus on päätynyt tai eläke on hylätty, olisi aikaisempi puuttuminen ollut tarpeen. TyKe-tiimiä ei nähdä eläkeselvittelyiden paikkana, vaan ennen kaikkea kuntoutusmahdollisuuksien selvittelyn tukena.

Aikuissosiaalityön ja TE-toimiston työntekijöiden odotukset Seinäjoella

Koska Seinäjoella ei vielä toimi TyKe-tiimiä, kerättiin tällä alueella näkemyksiä moniammatillisen yhteistyön tarpeesta työ- ja toimintakykyasioihin liittyen TE-toimiston tuetun työllistymisen palvelulinjan työntekijöiltä sekä Seinäjoen kaupungin aikuissosiaalityön työntekijöiltä.

Vastauksissa todettiin, että työryhmässä on hyvä miettiä yhdessä asiakkaalle oikeita palveluja ja oikeaa suuntaa erityisesti silloin, kun asiakas itse tai työntekijä ei tiedä miten edettäisiin. Asiakkaan toivotaan olevan mukana työryhmässä ja asioidensa suunnittelussa.

Vastauksissa kuvautuu erilaisia moniammatillisen yhteistyön tarpeita. Osa niistä on työ- ja toimintakyvyn selvittelyyn liittyvän yhteistyön/ TyKe-tiimin toimintaan liittyvää, osa asiakkaan palvelutarpeen kartoitukseen liittyvää ja muuhun monialaiseen yhteistyöhön liittyviä asioita

Terveydentilaan, työ- ja toimintakykyyn liittyvät haasteet

- Asiakkaan psykologiset, fysiologiset tai kognitiiviset haasteet
- Useat samanaikaiset elämää haittaavat ongelmat, useat terveydelliset ongelmat
- Jatkuvassa eläkehaku/-valitus kierteessä olevat asiakkaat

Sosiaalityön/ moniammatillisen yhteispalvelun tarve/ palvelutarpeen arviointi

- Kokonaiskuvan muodostaminen, kun henkilö usean palveluorganisaation asiakkaana (paljon palveluita käyttävät/ monipalveluasiakkaat) – kenellä prosessivastuu?
- Asiakas tarvitsee TE-palveluiden lisäksi muitakin palveluita. Ensisijaiset työllistymisen esteet eivät ole esim. työnhakutaitojen tai osaamisen puute.
- Asiakkaalla on sosiaalisen elämäntilanteen ja taloudellisen tilanteen haastetta.
- Asiakas ei tiedosta omaa palvelutarvettaan tai asiakkaan ja työntekijän näkemys palvelutarpeesta on hyvin erilainen.
- Asiakkaalla haastetta selviytyä palveluverkostossa/ -viidakossa.
- ”Harmaa asiakaskunta”, jotka eivät työhön/opiskeluun kykene/halua, mutta jotka eivät saa lääkärin lausuntoa/sairauslomaa minkään sairaudenkaan perusteella.
- Palveluihin sitoutumattomat asiakkaat

Vastauksissa todettiin Seinäjoella olevan toimivia käytäntöjä terveyspalveluissa ja asiakkaan työ- ja toimintakykyyn liittyen. Työttömien terveydenhoitajan palvelut ja ohjaus työttömien (perus)terveystarkastukseen koettiin tärkeäksi asiaksi. Pidettiin hyvänä, että työttömien terveydenhoitajalla on mahdollisuus konsultoida lääkäriä. Lääkəri-aikoja on saatavilla kohtuullisen hyvin, mutta huolena oli miten prosessi etenee siitä eteenpäin. Omalääkäri-toimintaa toivottiin edelleen kehitettävän. ELSE-eläkeselvittelykäytäntöä pidettiin myös hyvänä, ja sen toivottiin olevan jatkossa arkipäivän toimintakäytäntö.

Asiakkaan tilannetta ja työ- ja toimintakykyä voidaan selvittää terveyspalveluiden lisäksi muuallakin. Vastauksissa mainitaan erityisesti kuntouttava työtoiminta, jossa työ- ja toimintakykyä voidaan selvittää ja arvioida käytännön tekemisen kautta. TE-toimiston palveluista ammatinvalinnanohjaajan ja koulutusneuvojan palvelut voivat selkiyttää asiakkaan tilannetta ja ARVO-palvelu mainitaan esimerkkinä TE-toimiston hankkimista palveluista.

Kyselystä esiinnousseet kehittämisajatukset:

- Toimintakäytäntöjen/verkostojen kehittäminen asiakkaiden tilanteiden sujuvasti etenemiseksi
- Kriteerit milloin kootaan verkostotapaaminen/ mihin asiakas ohjataan.
- Ohjausvastuu jollakin asiantuntijalla, joka tuntee palvelut. Tuki asiakkaalle, sillä asiakkaalta ei voi palveluiden tuntemista edellyttää.
- Prosessivastuusta/ omatyöntekijästä sopiminen selkeämmin
- Moniammatillisen yhteistyön lisääminen
- Riittävät resurssit työttömien terveystalvuuille: terveydenhoitajan palvelut sekä oma lääkäri työttömille, joka on erikoistunut työttömien työkykyisyyden selvittämiseen/ongelmiin.
- Informaation ja tietoisuuden lisääminen työ- ja toimintakyvyn selvittelystä, työttömien tilanteesta ja sairausloman tarpeesta (lääkäreille).

LÄHTEET

Kerätär, R. 2016. Kun katsoo kauempaa, näkee enemmän. Monialainen työkyvyn ja kuntoutustarpeen arviointi pitkäaikaistyöttömällä. Väitöskirja. Universitatis Ouluensis D Medica 1340.

Kokko, R-L., Nenonen, T., Martelin, t. & Koskinen, S. (toim.) 2013. Työllisyys, terveys ja hyvinvointi – Paltamon työllistämismallin vaikutusten arviointitutkimus 2009-2013. Hankkeen loppuraportti. 18/2013. Helsinki: Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos.

Laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä 497/2003

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 1369/2014

Saikka, P. 2013. Näkökulmia työttömän työkyvyn ja työkyvyn arviointiin. Teoksessa Karjalainen, V. & Keskitalo, E. Kaikki työuralle! Työttömien aktiivipolitiikkaa Suomessa. Teema 18. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 120-149

Sosiaali- ja terveysministeriö. 19.8.2013. Kirje. Työttömien terveydenhuollon järjestäminen. Saatavana: <http://stm.fi/documents/1271139/1365032/Ty%C3%B6tt%C3%B6mien+terveydenhuollon+j%C3%A4rjest%C3%A4minen/3b1979ea-c36c-4114-9399-6c45e49b40b1/Ty%C3%B6tt%C3%B6mien+terveydenhuollon+j%C3%A4rjest%C3%A4minen.pdf>

Terveidenhuoltolaki 1326/2010